

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA MLADIH I RAZVOJ CIVILNOG SEKTORA

U NOVOM PAZARU

2024.

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJU POLOŽAJA MLADIH I RAZVOJ CIVILNOG SEKTORA U NOVOM PAZARU

Autori i izdavač:
Udruženje Svetionik

Novi Pazar
Oktobar, 2024

Izrada ovog istraživanja omogućena je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za njegovu sadržinu odgovorni su isključivo izdavači i ona nipošto ne odražava stavove Evropske unije.

Nakon sprovedenog opsežnog istraživanja i detaljne analize stanja u lokalnoj zajednici Novog Pazara, jasno su se izdvojili ključni izazovi i prioriteti za unapređenje položaja mladih i razvoj organizacija civilnog društva (OCD). Istraživanje je uključivalo ankete, intervjue i evaluaciju postojećih dokumenta, istraživanja i programa, čime smo dobili celovitu sliku o potrebama i očekivanjima građana. Rezultati ukazuju na izazove u oblastima građanske participacije, zapošljavanja, obrazovanja, mentalnog zdravlja, socijalne inkluzije i transparentnosti, kao i na saradnju između OCD i lokalnih vlasti.

Predlozi koji slede rezultat su analize potreba i izazova identifikovanih tokom istraživanja. Oni su osmišljeni tako da budu konkretni, ostvarivi i prilagođeni specifičnostima lokalne zajednice Novog Pazara. Preporuke obuhvataju širok spektar aktivnosti, od jačanja saradnje među OCD i povećanja podrške mladima, do razvoja novih programa i strategija koje će osigurati dugoročan društveni napredak. Ove mere, ako se sprovedu na pravi način, mogu doprineti stvaranju otvorenije, inkluzivnije i održivije zajednice. U nastavku se nalaze ključne preporuke koje smo identifikovali kao prioritetne za rešavanje ovih izazova i unapređenje celokupnog društvenog okruženja.

1. Razvoj lokalnih akcionih planova

Grad Novi Pazar treba da razvije sveobuhvatan lokalni strateški dokument koji će se fokusirati na potrebe mladih, usklađen sa Nacionalnom strategijom za mlade 2022–2030 i pratećim Akcionim planom. Ovaj dokument treba da definiše konkretne ciljeve i mere, uključujući razvoj programa za unapređenje mentalnog zdravlja, otvaranje karijernih savetovališta i podsticanje omladinskog preduzetništva. Takođe, neophodno je uvesti transparentne mehanizme finansiranja omladinskih projekata, kao i obavezne evaluacije kako bi se osigurala efikasnost i održivost tih inicijativa. Na ovaj način, mladi će dobiti potrebnu podršku za lični i profesionalni razvoj i biti osnaženi za aktivno učešće u razvoju zajednice.

Organizacijama civilnog društva u Novom Pazaru potrebna je sistemska podrška kako bi mogle da adekvatno odgovore na potrebe mladih i drugih ključnih grupa u zajednici. Grad bi trebalo da uloži u obuke za OCD, sa fokusom na jačanje njihovih kapaciteta za pisanje projekata, upravljanje resursima i sprovođenje inovativnih programa. Dodatno, potrebno je razviti mehanizme za transparentno i ravnomerno finansiranje OCD-a, čime bi se osigurala njihova dugoročna održivost. Saradnja između lokalne vlasti, OCD-a i drugih aktera treba da bude sistematski unapređena kroz zajedničke inicijative i redovne dijaloge. Ovim koracima omogućila bi se efikasnija realizacija projekata i pružila veća podrška razvoju civilnog sektora u Novom Pazaru.

2. Reaktivacija Saveta za mlade

Savet za mlade treba da bude funkcionalno telo koje okuplja predstavnike mladih i lokalnih vlasti radi dijaloga o ključnim pitanjima. Trenutno stanje ukazuje da savet postoji samo formalno, bez konkretnih aktivnosti. Potrebno je redefinisati njegovu ulogu i omogućiti redovne sastanke sa donosiocima odluka. Uključivanje mladih u procese donošenja odluka doprinosi izgradnji poverenja i jača demokratiju. Savet bi trebalo da daje predloge i prati implementaciju lokalnih politika za mlade.

3. Razvoj preventivnih programa za borbu protiv zavisnosti među mladima

Zavisnosti poput kockanja, zloupotrebe supstanci i digitalnih zavisnosti predstavljaju rastući problem. OCD i lokalne vlasti treba da razviju preventivne programe, uključujući radionice i

edukativne kampanje. Fokus na mladima iz ugroženih grupa dodatno doprinosi socijalnoj pravdi. Uključivanje roditelja i škola u ove programe može povećati njihov uticaj. Dugoročni efekti ovih inicijativa smanjuju rizike i troškove koji proizlaze iz zavisnosti.

4. Otvaranje savetovališta za mentalno zdravlje mladih

Savetovališta za mentalno zdravlje trebaju pružiti besplatnu podršku mladima koji se suočavaju sa stresom, anksioznošću i emocionalnim izazovima. Partnerstvo sa zdravstvenim ustanovama i OCD omogućilo bi stručan pristup ovim problemima. Organizovanje radionica za podizanje svesti o mentalnom zdravlju dodatno bi smanjila stigmatu. Savetovališta bi mogla pružati i podršku porodicama mladih, čime bi se ojačala celokupna zajednica. Ova usluga treba biti dostupna svim građanima Novog Pazara, a posebno mladima.

5. Uspostaviti podsticajno okruženje za razvoj civilnog sektora

Razvoj civilnog sektora ključan je za unapređenje društvenog života i rešavanje brojnih lokalnih izazova. U Novom Pazaru hitno je potrebna uspostava novih udruženja i neformalnih grupa, s obzirom na ozbiljan nedostatak inicijativa koje bi se bavile ključnim oblastima poput ljudskih prava, ekologije, građanskog aktivizma i demokratije, odnosno temama koje su trenutno marginalizovane ili potpuno zapostavljene. Lokalna vlast treba da stvori podsticajno okruženje kroz finansijsku i institucionalnu podršku ovim inicijativama. Ovo uključuje obezbeđivanje prostora za rad, sufinansiranje projekata i organizovanje obuka za vođenje udruženja.

6. Unapređenje saradnje između OCD i lokalnih vlasti

Saradnja između OCD i lokalnih vlasti treba biti strateška i usmerena na zajedničko rešavanje problema. Redovni sastanci, javne konsultacije i zajednički projekti omogućavaju bolje razumevanje potreba zajednice. Transparentnost u radu i raspodeli resursa povećava poverenje i efikasnost. Lokalna vlast može podržati OCD kroz infrastrukturnu i finansijsku pomoć.

7. Podrška finansijskoj održivosti OCD

Lokalne vlasti trebaju obezbediti fondove za finansijsku stabilnost OCD. Ovo uključuje grantove za projekte, obuke o prikupljanju sredstava i povezivanje sa privatnim sektorom. Stabilni resursi omogućavaju dugoročno planiranje i realizaciju programa. Fokus na održivosti osigurava kontinuitet aktivnosti, povećava njihov učinak i ključan je za razvoj kapaciteta OCD.

8. Podsticanje međusektorske saradnje između OCD, obrazovnih institucija i privrede

Lokalne vlasti zajedno sa udruženjima trebaju inicirati saradnju između OCD, škola i privrede kako bi se kreirali održivi projekti za mlade. Partnerstva mogu obuhvatati obuke, programe prakse i zajedničke projekte. Ova saradnja omogućava mladima pristup resursima i stručnom znanju. Povezivanje sektora povećava efikasnost i relevantnost omladinskih programa.

9. Obezbeđivanje prostorne podrške za OCD i omladinske inicijative

Lokalne vlasti treba da obezbede pristupačne prostore za rad OCD i omladinskih inicijativa, posebno za neformalne grupe koje nemaju resurse za iznajmljivanje kancelarija ili sala za aktivnosti. Ovi prostori mogu se organizovati u partnerskom odnosu sa školama, kulturnim institucijama ili javnim objektima. Pristupačni prostori omogućili bi kontinuitet u radu i

povećanje broja omladinskih aktivnosti. Pored infrastrukture, podrška u tehničkoj opremi doprinela bi kvalitetnijem izvođenju aktivnosti. Dugoročno, ovakva podrška jača kapacitete OCD i omladinskog sektora u zajednici.

10. Unapređenje saradnje i transparentnosti među organizacijama civilnog društva

Jedan od ključnih izazova za razvoj civilnog sektora u Novom Pazaru je nedostatak saradnje među organizacijama civilnog društva (OCD), što značajno umanjuje efikasnost njihovih aktivnosti i uticaj na zajednicu. Organizacije često rade izolovano, bez razmene resursa, znanja i iskustava, čime se propušta prilika za stvaranje snažnijih zajedničkih inicijativa. Potrebno je uspostaviti mehanizme koji podstiču međusobnu saradnju, poput redovnih foruma, zajedničkih projekata i platformi za komunikaciju. Pored toga, neophodna je veća transparentnost u radu i finansiranju lokalnih OCD. Javna objava godišnjih izveštaja o aktivnostima i utrošenim sredstvima povećala bi poverenje građana i drugih aktera. Transparentnost ne samo da doprinosi odgovornosti organizacija, već i motiviše građane da se aktivnije uključe u njihove aktivnosti. Jačanje saradnje i otvorenosti unutar civilnog sektora stvorilo bi temelje za dugoročnu održivost, veću vidljivost i uticaj na lokalni razvoj.

11. Transparentnost, povećanje sredstava za omladinske inicijative i evaluacija programa

Lokalna samouprava Novog Pazara treba da prioritarno unapredi transparentnost u planiranju, sprovođenju i evaluaciji omladinskih programa, kao i u raspodeli sredstava za omladinske inicijative. Potrebno je jasno definisati kriterijume za konkurse i reviziju konkursne dokumentacije kako bi proces bio pravedan i pristupačan svim učesnicima. Poštovanje pravilnika o sprovođenju javnih konkursa, objavljivanje lista primljenih i ocenjenih projekata sa evaluacijom predloga, kao i strogo pridržavanje vremenskih rokova za objavljivanje rezultata i ulaganje prigovora, ključni su za povećanje poverenja u institucije. Redovna objava izveštaja o realizaciji projekata doprinosi većoj odgovornosti i transparentnosti, dok bi jedinstveni obrasci za narativno i finansijsko izveštavanje olakšali OCD proces podnošenja izveštaja. Neophodno je uvesti sistem redovnih evaluacija postojećih omladinskih programa kako bi se analizirali njihovi efekti, identifikovali potencijalni nedostaci i predložila poboljšanja. Rezultati evaluacija treba da budu javno dostupni, čime se osigurava razumevanje opravdanosti ulaganja i jača poverenje građana. Povećanje budžeta za omladinske inicijative omogućilo bi realizaciju inovativnih i održivih projekata, pružajući mladima širu podršku u obrazovanju, zapošljavanju i socijalnoj inkluziji. Transparentan i odgovoran proces podstiče participaciju mladih i OCD, osnažujući ih za aktivno učešće u razvoju lokalne zajednice.

12. Organizacija redovnih okruglih stolova između mladih i donosioca odluka

Okrugli stolovi omogućavaju mladima da direktno komuniciraju sa lokalnim vlastima o izazovima i potrebama. Kvartalni sastanci bi pružili priliku za konstruktivne rasprave i zajedničko planiranje inicijativa. Ovo je ključan korak ka povećanju građanske participacije i uključivanju mladih u donošenje odluka. Fokus tema može biti zapošljavanje, obrazovanje, mentalno zdravlje, volonterizam i slično. Transparentnost rezultata ovih sastanaka povećala bi poverenje mladih u lokalne institucije.

13. Podsticanje društvenog angažmana mladih kroz edukaciju o građanskim pravima i obavezama

Edukativni programi o građanskim pravima i obavezama trebali bi da budu deo formalnog i neformalnog obrazovanja. OCD i obrazovne institucije mogu organizovati radionice i kampanje kako bi mlade edukovali o njihovim pravima i ulogama u društvu. Digitalne platforme i društvene mreže mogu biti ključni alati za povećanje vidljivosti ovih kampanja. Ova edukacija podstiče veće angažovanje mladih u društvenim procesima. Dugoročno, ovo doprinosi stvaranju odgovornijeg i inkluzivnijeg društva.

14. Razvoj političke pismenosti kod mladih

Politička pismenost je ključna za razumevanje demokratskih procesa i aktivno učešće u društvu. OCD i obrazovne institucije trebaju razviti programe koji objašnjavaju političke sisteme, procese donošenja odluka i prava glasača. Organizacija simulacija izbora i debata doprinosi boljem razumevanju ovih procesa. Mladi koji su politički pismeni su spremniji da zauzmu aktivne uloge u zajednici. Ovo doprinosi povećanju participacije i poverenja u demokratske institucije.

15. Povećanje informisanosti mladih o lokalnim aktivnostima i mogućnostima

Jedan od ključnih izazova za mlade u lokalnoj zajednici je nedovoljna informisanost o dostupnim aktivnostima, programima i prilikama koje mogu unaprediti njihovo obrazovanje, zapošljavanje i društveni angažman. Lokalna vlast i OCD trebaju razviti efektivne mehanizme za širenje informacija o treninzima, volonterskim prilikama i kulturnim događajima. Ovo može uključivati kreiranje platforme koja bi objedinila sve relevantne informacije o omladinskim programima, kao i redovne kampanje na društvenim mrežama. Takođe, postavljanje informativnih tabli u školama, omladinskim centrima i javnim prostorima može doprineti boljoj vidljivosti ovih aktivnosti. Uvođenje lokalnih biltena ili aplikacija za praćenje događaja dodatno bi povećalo dostupnost informacija. Informisani mladi su motivisaniji da se uključe u inicijative koje jačaju njihove veštine i društvenu uključenost.

16. Povećanje dostupnosti neformalnog obrazovanja

Neformalno obrazovanje treba da postane ključni alat za osposobljavanje mladih za život ali i tržište rada. Partnerstvo između OCD, škola i poslodavaca omogućava kreiranje programa prilagođenih lokalnim potrebama. Ovi programi jačaju samopouzdanje mladih i povećavaju njihove šanse za uspeh. Neophodna je kontinuirana ponuda, promocija i dostupnost ovih programa.

17. Razvoj preduzetništva i mentorskih programa za mlade

Mentorski programi omogućavaju mladima da uče od iskusnih profesionalaca i steknu praktične veštine. OCD i lokalne vlasti trebaju razviti mreže mentora koji će raditi sa mladima kroz individualne i grupne sesije. Fokus na razvoju liderstva, preduzetništva i tehničkih veština doprinosi osnaživanju mladih. Ovi programi pomažu u premošćavanju jaza između obrazovanja i tržišta rada. Dugoročno, mentorski programi podstiču inovacije i preduzimljivost. Preduzetništvo treba da postane deo omladinskih programa, pružajući mladima alate za razvoj i realizaciju poslovnih ideja. Fokus na praktične veštine omogućava mladima da postanu konkurentniji na tržištu rada. Ovaj pristup može povećati zapošljavanje

i smanjuju zavisnost od tradicionalnih poslova. Podrška kroz grantove i mentorstvo dodatno osigurava uspeh ovih programa.

18. Otvaranje karijernih savetovališta za mlade

Karijerna savetovališta su neophodna za pružanje podrške mladima u donošenju informisanih odluka o obrazovanju, zapošljavanju i razvoju karijere. Mnogi mladi se suočavaju sa nesigurnošću pri odabiru srednje škole, fakulteta ili dodatnih kurseva, što često može dovesti do pogrešnih izbora i gubitka motivacije. Savetovališta bi kroz individualne sesije i grupne radionice pomagala mladima da identifikuju svoje interese, veštine i dugoročne profesionalne ciljeve. Kroz stručno vođenje, mladi bi mogli bolje da razumeju tržište rada i povežu svoje obrazovne izbore sa potrebama poslodavaca. Kroz saradnju sa lokalnim obrazovnim institucijama, savetovališta bi pružala informacije o aktuelnim obrazovnim programima i stipendiranim prilikama.

19. Razvoj inkluzivnih programa i stipendija za marginalizovane grupe mladih

Lokalne vlasti i OCD trebaju razviti programe koji će omogućiti mladima iz marginalizovanih grupa pristup obrazovanju, zapošljavanju i kulturnim aktivnostima. Ovo uključuje obezbeđivanje stipendija, besplatnih kurseva i prakse u lokalnim preduzećima. Fokus na inkluziju doprinosi ravnopravnosti i socijalnoj pravdi. Ovi programi smanjuju osećaj izolacije, podstiču veće učešće mladih u društvenim aktivnostima i smanjuju društvene nejednakosti.

20. Otvaranje omladinskih klubova i centara kao prostora za kreativnost i razvoj

Omladinski centri trebaju biti dostupni mladima kao mesta za edukaciju, kreativne aktivnosti i socijalizaciju. Fokus na radionicama, umetničkim projektima i društvenim događajima doprinosi njihovom razvoju. Ovi centri mogu služiti i kao resursni centri za razvoj omladinskih inicijativa. Partnerstvo sa školama i lokalnim vlastima olakšava realizaciju ovakvih prostora koji istovremeno jačaju zajedništvo i povezanost mladih.

21. Povećanje ulaganja u sportske i rekreativne programe za mlade

Lokalne vlasti i OCD trebaju organizovati sportske turnire, rekreativne događaje i aktivnosti na otvorenom. Fokus na timskom radu kroz sport doprinosi razvoju veština i socijalizaciji. Ove aktivnosti su ključne za fizičko i mentalno zdravlje mladih. Promocija sportskih programa treba uključivati sve društvene grupe, uključujući ranjive i marginalizovane. Ravnomerno ulaganje u sportsku infrastrukturu i jednaku podršku svih sportskih disciplina i aktivnosti unapređuju kvalitet života u zajednici.

22. Pokretanje inicijativa za međukulturno razumevanje

Međukulturni dijalog je ključan za jačanje socijalne kohezije u multietničkim zajednicama poput Novog Pazara. OCD i lokalne vlasti mogu organizovati radionice i kampanje za promociju tolerancije. Fokus na razbijanju stereotipa i predrasuda doprinosi boljoj saradnji i razumevanju među mladima iz različitih zajednica. Promocija zajedničkih vrednosti podstiče inkluzivnost i stabilnost. Dugoročno, ovakve inicijative smanjuju tenzije i jačaju zajedništvo.

23. Unaprediti i promovisati kulturne sadržaje za mlade

Kulturni sadržaji, poput festivala, umetničkih radionica, pozorišta, dokumentarnog filma, i sl., pružaju mladima priliku za izražavanje i razvoj kreativnosti. OCD i lokalne vlasti trebaju raditi

na povećanju dostupnosti i vidljivosti ovih događaja. Uključivanje mladih u organizaciju kulturnih aktivnosti doprinosi njihovom osnaživanju. Promocija kulturne raznolikosti jača toleranciju i razumevanje među različitim grupama što podstiče inovativnost i razvoj društva.

24. Razvoj kampanja za promociju umetničkog izražavanja mladih u zajednici

OCD i kulturne institucije trebaju razviti kampanje koje promovišu umetničko izražavanje mladih kroz likovnu umetnost, muziku, ples i pisanje. Fokus ovih kampanja je na pružanju prilike mladima da iskažu svoju kreativnost i doprinesu kulturnom životu zajednice. Kampanje treba da uključuju javne izložbe, koncerte i radionice koje okupljaju mlade umetnike. Podrška umetničkom izražavanju jača inovativnost i doprinosi kulturnoj raznolikosti. Dugoročno, ovi programi stvaraju podržavajuće okruženje za kreativni razvoj mladih.

25. Promocija volonterizma i razvoj mreža volontera

Volonterizam treba da postane ključna komponenta omladinskih programa. OCD i obrazovne institucije trebaju razviti mreže volontera i organizovati kampanje koje promovišu volonterske aktivnosti. Formalno priznavanje volonterskog rada kao dodatne kvalifikacije podstaklo bi veće uključivanje mladih. Volonterske akcije doprinose razvoju empatije i osećaju pripadnosti zajednici.

Implementacija predloženih preporuka predstavlja ključni korak ka stvaranju zajednice koja aktivno podržava mlade, jača civilni sektor i unapređuje ukupni društveni razvoj. Svaka od zainteresovanih strana – od lokalnih vlasti i OCD do obrazovnih institucija i privrede – ima nezamenljivu ulogu u ovom procesu. Njihova spremnost na saradnju, otvorenost za inovacije i odgovornost u sprovođenju ovih inicijativa može značajno unaprediti kvalitet života u Novom Pazaru. Primena preporuka ne samo da bi rešila postojeće izazove već bi i kreirala temelje za dugoročne promene koje osiguravaju održivost i socijalnu pravdu. Ovaj proces zahteva odlučnost i zajednički rad, ali njegovi rezultati će doprineti stvaranju inkluzivnijeg, transparentnijeg i dinamičnijeg društva u kojem mladi i civilni sektor postaju nosioci pozitivnih promena.

Novi Pazar
Oktobar, 2024.god.

Udruženje Svetionik

Izrada ovog istraživanja omogućena je uz finansijsku pomoć Evropske unije.

Realizuje se kao deo nacionalne inicijative "EU Resurs centar za civilno društvo u Srbiji", kojom koordinira Beogradska otvorena škola u partnerstvu sa UCPD i partnerima, uz podršku Delegacije Evropske unije. *Za njegovu sadržinu odgovorani su isključivo izdavači i ona nipošto ne odražava stavove Evropske unije.*